

Resultat från ämnesproven i årskurs 9 vårterminen 2013¹

Syftet med de nationella proven är i huvudsak att stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygsättning i de årskurser där betyg sätts, samt att ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapskraven uppfylls på skolnivå, huvudmannanivå och på nationell nivå. Enligt skollagen (2010:800) är nationella prov obligatoriska att använda för grundskolan.

Nationella prov genomfördes första gången vårterminen 1998 i ämnena engelska, matematik och svenska i årskurs 9. Mellan 1998 och 2002 samlades resultaten från ämnesproven in från ett urval av skolor men sedan 2003 samlas resultaten in för samtliga elever. Vårterminen 2009 utökades ämnesproven med de naturorienterande ämnena biologi, fysik och kemi. Vårterminen 2013 utökades ämnesproven ytterligare med de samhällsorienterande ämnena geografi, historia, religion och samhällskunskap. Samtliga Sveriges skolor tilldelas ett av de tre naturorienterande ämnesproven och ett av de fyra samhällsorienterande ämnesproven. Vilken skola som tilldelas vilket prov grundas på olika urval som är representativa för den totala elevgruppen i årskurs 9.

De nationella proven i årskurs 9 utgör en del av lärarens betygsunderlag. Varje ämnesprov i årskurs 9 består av två, tre eller fyra olika delprov och i varje ämnesprov får eleven ett sammanvägt provbetyg utifrån resultaten i delproven. För att få ett sammanvägt provbetyg måste eleven ha deltagit i samtliga delprov.

Bedömningen och betygsskalan har förändrats för ämnesproven 2013. Från och med våren 2013 anges provbetygen med betygsskalan A-F, där A-E står för godkänt provbetyg och F står för ej godkänt provbetyg. De nya ämnesproven utgår från kursplanerna, som är uppbyggda kring syfte, centralt innehåll och kunskapskrav. Den nya läroplanen innebar flera förändringar i proven jämfört med tidigare års prov. Resultaten för ämnesproven 2013 är därmed inte jämförbara med resultaten 2012 och dessförinnan. Den nya kursplanen i engelska innehåller dock samma kommunikativa och funktionella språksyn som i kursplanerna från 2000 och kraven för ett godkänt betyg ligger på ungefär samma nivå. Det har därför inte funnits anledning att förändra proven i engelska i någon större omfattning. På så sätt kan vissa jämförelser av provutfall från tidigare år göras, om än med viss försiktighet.

Kort om deltagande i ämnesproven

Av eleverna i årskurs 9 gjorde 95 procent samtliga delprov i ämnesprovet i svenska. Av elever som läser enligt kursplan för svenska som andraspråk var det 82 procent som deltog i samtliga delprov. Motsvarande andel var 93 procent i engelska och 92 procent i matematik. Knappt 87 procent av eleverna gjorde samtliga delprov i ämnesproven i engelska, matematik och svenska. Det var knappt 3 procent av eleverna som inte deltog i något av delproven i engelska, matematik och svenska. För ämnesproven i geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap var det 92 procent av eleverna som gjorde

¹ Uppgifterna i denna PM samlas in enligt Skolverkets föreskrift 2011:142 Skolverkets föreskrifter om uppgiftsinsamling från huvudmännen inom skolväsendet m.m.

samtliga delprov i något av de fyra ämnesproven. Av de enskilda ämnena hade religionskunskap högst deltagande med 93 procent. Lägst deltagande hade historia med 91 procent. Geografi och samhällskunskap hade vardera 92 procent. För ämnesproven i biologi, fysik och kemi var det 89 procent av eleverna som gjorde samtliga delprov i något av de tre ämnesproven. Fysik hade 90 procent deltagande och biologi och kemi hade vardera 89 procent.

Urval av skolor för ämnesprov i naturorienterande ämnen och samhällsorienterande ämnen

För att tilldela skolor ett av de tre ämnesproven i biologi, fysik och kemi gjordes tre urval som vardera var representativt för den totala elevgruppen i årskurs 9. På motsvarande sätt har skolor blivit tilldelade ett av de fyra ämnesproven i geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap. Genom fyra urval som vardera var representativt för den totala elevgruppen i årskurs 9 har skolor blivit tilldelade något av ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap, vilket genomfördes för första gången våren 2013. I respektive urval tas hänsyn till viktiga redovisningsgrupper som föräldrarnas utbildningsnivå, svensk/utländsk bakgrund² och huvudman. I syfte att sprida de största skolorna jämnt över de tre respektive fyra urvalen tas även hänsyn till dessa skolor.

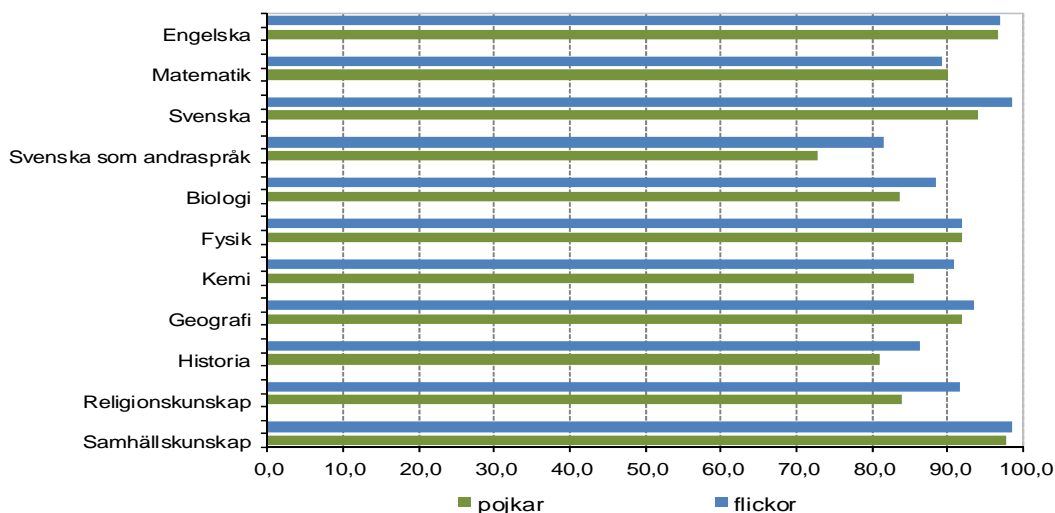
I urvalet för skolor som skulle genomföra fysikprovet ingick 593 skolor. Av dem var det 38 skolor (6 procent) som inte rapporterade in några resultat vilket kan bero på att de inte genomförde provet. Motsvarande bortfall på skolnivå var för biologi 25 av 588 och för kemi 19 av 554 skolor vilket motsvarar 4 respektive 3 procent av skolorna inom urvalet. Det innebär att bortfallet på skolnivå har ökat något från föregående läsår från 3 procent för de tre ämnena biologi, fysik och kemi.

I urvalet för skolor som skulle genomföra geografiprovet ingick 470 skolor. Av dem var det 23 (5 procent) som inte rapporterade in några resultat vilket kan bero på att de inte genomförde provet. Motsvarande bortfall på skolnivå var för historia 25 (6 procent) av 438 skolor, för religionskunskap och för samhällskunskap 4 respektive 17 av 425 och 431 skolor (1 och 4 procent).

Resultat från ämnesproven i årskurs 9

Provresultaten beskrivs genom fördelningen av betygsskalan A-F för respektive ämnesprov. Andelen elever som uppnår kunskapskraven för godkänt provbetyg (A-E) varierar från 77 procent i ämnesprovet i svenska som andraspråk till 98 procent i ämnesprovet i samhällskunskap. Flickorna får godkänt provbetyg i högre utsträckning än pojkarna i de flesta ämnen.

² Elever med utländsk bakgrund avser elever födda utomlands samt elever födda i Sverige med båda föräldrarna födda utomlands.

Diagram 1. Andelen (%) bland flickor och pojkar som får godkänt sammanvägt provbetyg i respektive ämne, årskurs 9 våren 2013

Pojkarna uppnådde kunskapskraven för godkänt provbetyg i högre grad än flickorna i matematik, men skillnaderna var små. Störst skillnad mellan pojkarna och flickorna var det i svenska som andraspråk, följt av religionskunskap. Minst skillnad mellan andelen pojkar respektive flickor som uppnådde kunskapskraven för godkänt provbetyg var det i fysik, där det inte fanns någon skillnad, samt i engelska där skillnaden var marginell.

I och med ny betygsskala och flera betygssteg beräknas även en betygspoäng. Provbetyget omvandlas till poäng genom att betygsteget F blir 0 poäng, E blir 10 poäng, D blir 12,5, C blir 15, B blir 17,5 och A blir 20 poäng. De genomsnittliga betygspoängen beräknas för elever som fått provbetyg (F-A). Den högsta möjliga betygspoängen är 20 poäng och det lägsta är 0 poäng. Provresultatet av betygsfördelningen inom respektive ämnesprov avspeglas i den genomsnittliga betygspoängen. En hög genomsnittlig betygspoäng innebär att en högre andel elever har höga provbetyg jämfört med en låg genomsnittlig betygspoäng. Tabellen nedan visar den genomsnittliga betygspoängen i respektive ämne.

Tabell 1. Genomsnittlig betygspoäng för det sammanvägda provbetyget för ämnesproven i respektive ämne, uppdelat på flickor och pojkar i årskurs 9 våren 2013

	Totalt	Flickor	Pojkar
Engelska	14,9	15,0	14,8
Matematik	12,2	12,2	12,2
Svenska	13,3	14,5	12,2
Svenska som andraspråk	9,2	10,2	8,4
Biologi	10,9	11,6	10,3
Fysik	11,9	11,9	11,9
Kemi	11,2	11,8	10,7
Geografi	13,0	13,3	12,7
Historia	11,2	12,0	10,4
Religionskunskap	11,3	12,3	10,3
Samhällskunskap	13,8	14,2	13,4

Högst genomsnittlig betygspoäng hade eleverna i engelska, och lägst i svenska som andraspråk, följt av biologi och religionskunskap. Flickorna hade en högre genomsnittlig betygspoäng än pojkarna i samtliga ämnen utom i matematik och fysik där det inte fanns några skillnader. Flickorna hade generellt sett alltså högre betyg än pojkarna. Störst skillnad mellan flickorna och pojkarnas genomsnittliga betygspoäng var det i svenska.

Genomgående hade eleverna i fristående skolor en något högre genomsnittlig betygspoäng än elever i kommunala skolor. Tabellen nedan visar skillnaderna mellan kommunala och fristående skolor i den genomsnittliga betygspoängen i respektive ämne.

Tabell 2. Genomsnittlig betygspoäng för det sammanvägda provbetyget för ämnesproven i respektive ämne, uppdelat på kommunala respektive fristående skolor, årskurs 9 våren 2013

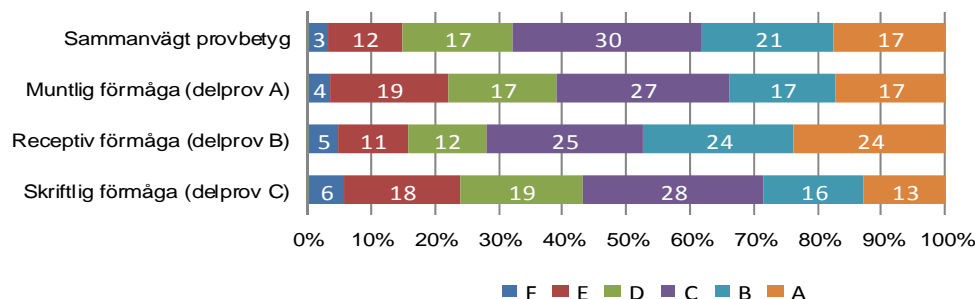
	Totalt	Kommunala skolor	Fristående skolor
Engelska	14,9	14,6	16,2
Matematik	12,2	12,0	13,3
Svenska	13,3	13,2	14,2
Svenska som andraspråk	9,2	9,0	10,8
Biologi	10,9	10,7	12,0
Fysik	11,9	11,7	13,2
Kemi	11,2	11,0	12,3
Geografi	13,0	12,7	14,2
Historia	11,2	10,9	12,6
Religionskunskap	11,3	11,1	12,1
Samhällskunskap	13,8	13,6	14,5

Minst skillnad mellan kommunala och fristående skolor i den genomsnittliga betygspoängen var det i samhällskunskap, följt av svenska och religionskunskap. Den högre genomsnittliga betygspoängen i fristående skolor var mest påtaglig i ämnesprovet i svenska som andraspråk följt av engelska och historia.

Ämnesprov i engelska

I de olika delproven i engelska varierar andelen elever som nådde kunskapskraven för godkänt delprovsbetyg mellan 94 och 96 procent. Närmare 97 procent av eleverna uppnådde kunskapskraven för godkänt (A-E) i det sammanvägda provbetyget i engelska. Andelen som uppnår kunskapskraven för godkänt sammanvägt provbetyg har varit oförändrad de senaste tre åren, 2011-2013.

Diagram 2. Betygsfördelning (%) för det sammanvägda provbetyget och delprovsbetygen i ämnesprovet engelska, årskurs 9 vårterminen 2013

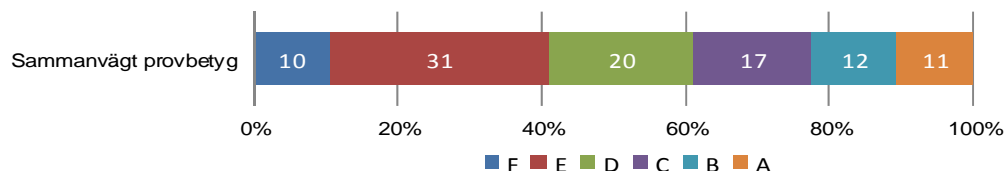

Det muntliga delprovet hade högst andel elever som uppnådde godkänt delprovsbetyg, medan eleverna hade svårast att uppnå godkänt betyg i delprovet som avser att pröva den skriftliga förmågan. Störst andel elever med det högsta provbetyget A fanns i delprovet som prövade den receptiva förmågan. Närmare var fjärde elev uppnådde det högsta provbetyget i delprovet.

Ämnesprov i matematik

I matematik ges inte delprovsbetyg då elevernas olika förmågor testas i samtliga delprov. Eleverna får därmed endast ett sammanvägt provbetyg i matematik. Betygsfördelningen i matematik redovisas i diagrammet nedan.

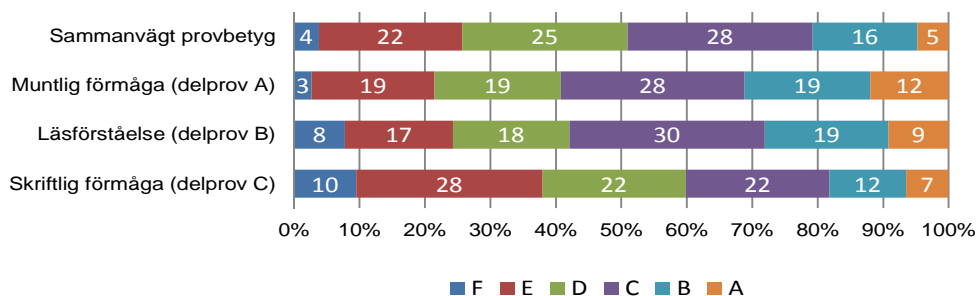
Diagram 3. Betygsfördelning (%) för det sammanvägda provbetyget, totalt i ämnesprovet matematik, årskurs 9 vårterminen 2013

Närmare 90 procent av eleverna uppnådde kunskapskraven för godkänt provbetyg i matematik. Omkring 11 procent av eleverna uppnådde kunskapskraven för det högsta provbetyget A. Störst andel elever erhöll provbetyget E.

Ämnesprov i svenska

I de olika delproven i svenska varierar andelen elever som nådde kunskapskraven för godkänt delprovsbetyg mellan 90 och 97 procent. Drygt 96 procent av eleverna uppnådde kunskapskraven för godkänt (A-E) i det sammanvägda provbetyget.

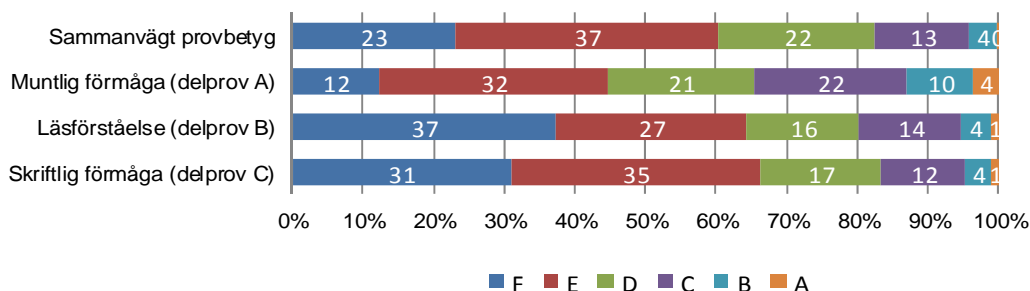
Diagram 4. Betygsfördelning (%) för det sammanvägda provbetyget och delprovsbetygen i ämnesprovet svenska, årskurs 9 vårterminen 2013

Eleverna hade lättast att nå upp till godkänt provbetyg i delprovet prövade elevernas muntliga förmåga. Det var också i detta delprov som störst andel av eleverna uppnådde det högsta betyget A, jämfört med övriga delprov. Svårast hade eleverna att nå godkänt provbetyg i delprov C som prövade elevernas skriftliga förmåga.

Ämnesprov i svenska som andraspråk

De elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk genomför samma ämnesprov som de elever som följer kursplanen i svenska. Bedömningen sker utifrån kursplanen i svenska som andraspråk. Enligt de insamlade uppgifterna följde knappt 10 procent av eleverna i årskurs 9 kursplanen i svenska som andraspråk.

Närmare var fjärde elev uppnådde inte kunskapskraven för godkänt provbetyg i ämnet. Eleverna som läste enligt kursplanen för svenska som andraspråk hade, liksom eleverna som följer kursplanen i svenska, lättast att nå upp till godkänt provbetyg i delprov A som prövade elevernas muntliga förmåga.

Diagram 5. Betygsfördelning (%) för det sammanvägda provbetyget och delprovsbetygen i ämnesprovet svenska som andraspråk, årskurs 9 vårterminen 2013

Störst andel elever med det högsta betyget A fanns i delprovet som prövar elevernas muntliga förmåga med närmare 4 procent. I delproven som prövade elevernas läsförståelse och skriftliga förmåga var motsvarande andel 1 procent. I det sammanvägda provbetyget var det mindre än 1 procent som fick det högsta betyget A.

Ämnesprov i naturorienterande ämnen och samhällsorienterande ämnen

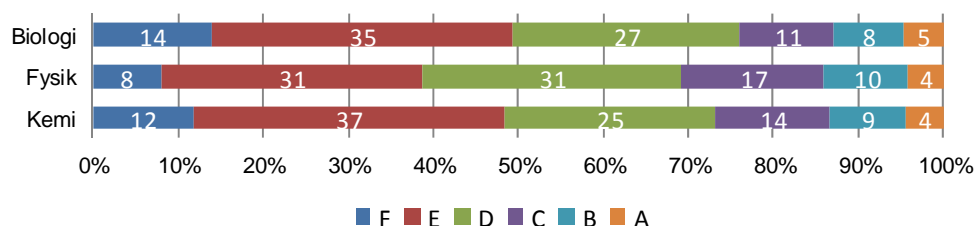
Till skillnad från ämnesprov i engelska, matematik och svenska alternativt svenska som andraspråk, där alla elever ska genomföra samtliga prov, ska varje skola och elev genomföra prov i endast ett av ämnena biologi, fysik eller kemi respektive i geografi, historia, religion och samhällskunskap.

Läsåret 2012/2013 var första gången som nationella prov genomfördes i de samhällsorienterande ämnena. Proven genomfördes som en utprövningsomgång, vilket innebär att resultaten bör tolkas med försiktighet. 2014 är första gången proven ska användas som stöd för lärarnas betygssättning.

Ämnesprov i biologi, fysik och kemi

I de naturorienterande ämnena varierar andelen elever som nådde kunskapskraven för godkänt delprovsbetyg mellan 88 och 92 procent.

Diagram 6. Betygsfördelning (%) för det sammanvägda provbetyget i ämnesproven biologi, fysik och kemi, totalt, i årskurs 9 vårterminen 2013

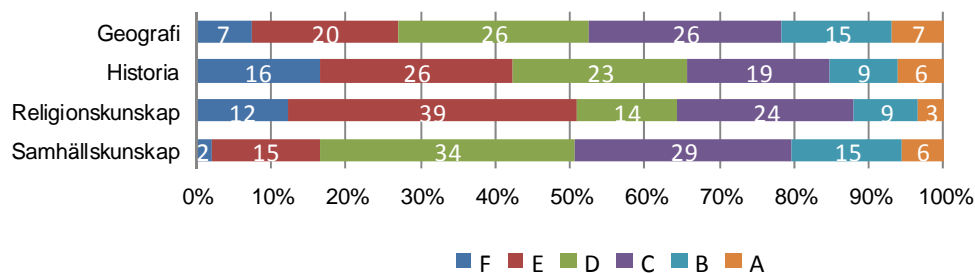

Störst andel elever som fick godkänt provbetyg fanns i ämnet fysik. Biologi var det ämne där störst andel inte nådde upp till kunskapskraven för godkänt provbetyg. Ungefär lika stor andel, omkring 4-5 procent, av eleverna uppnådde kunskapskraven för betyget A i de tre naturorienterande ämnesproven.

Ämnesprov i geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap

I de naturorienterande ämnena varierar andelen elever som nådde kunskapskraven för godkänt delprovsbetyg mellan 83 och 98 procent. Högst andel elever som uppnådde kunskapskraven för godkänt provbetyg fanns i ämnet samhällskunskap.

Diagram 7. Betygsfördelning (%) för det sammanvägda provbetyget för ämnesproven geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap, totalt, i årskurs 9 vårterminen 2013

Lägst andel elever som fick godkänt provbetyg fanns i ämnet historia. I religionskunskap hade eleverna hade svårast att nå upp till det högsta provbetyget A.

Beskrivning av resultaten utifrån olika bakgrundsfaktorer³

Statistiken visar att det ibland finns betydande skillnader mellan kommuner och skolor vad gäller elevernas resultat på de nationella proven. Skolors resultat kan bero på många olika faktorer, till exempel skolans sätt att organisera och bedriva sin verksamhet, arbetssätt, lärarinsatser och elevsammansättningen. För att förstå olika elevers skolresultat, och därmed skolornas måluppfyllelse, är det viktigt att ta hänsyn till olika elevers förutsättningar, till exempel om eleven nyligen kommit till Sverige och föräldrarnas utbildningsnivå.

Tabellen nedan visar skillnader i den genomsnittliga betygspoängen beroende av föräldrarnas utbildningsnivå.

Tabell 3. Genomsnittlig betygspoäng för det sammanvägda provbetyget för ämnesproven i respektive ämne, uppdelat på föräldrarnas högsta utbildningsnivå, årskurs 9 våren 2013

	Totalt	Förgymnasial	Gymnasial	Eftergymnasial
Engelska	14,9	11,5	13,9	16,0
Matematik	12,2	8,5	10,8	13,8
Svenska	13,3	11,2	12,3	14,3
Svenska som andraspråk	9,2	7,7	9,9	10,3
Biologi	10,9	7,4	9,7	12,2
Fysik	11,9	8,4	10,9	13,1
Kemi	11,2	8,0	10,1	12,4
Geografi	13,0	9,2	11,9	14,3
Historia	11,2	6,9	9,8	12,7
Religionskunskap	11,3	9,0	10,0	12,5
Samhällskunskap	13,8	11,5	12,9	14,7

Föräldrarnas högsta utbildningsnivå har fortsatt betydelse för elevernas genomsnittliga betyg⁴, där elever med minst en förälder som har en eftergymnasial utbildning hade högre genomsnittliga betyg än elever vars föräldrar har högst gymnasial eller förgymnasial utbildning. Detta återspeglas i alla ämnesproven men är mest påtagligt i ämnena matematik och historia.

Förutsättningarna för elever födda utomlands påverkas likväl av föräldrarnas utbildningsnivå, men även av när eleven kommit till Sverige. Tabellen nedan visar

³ För vidare läsning om bakgrundsfaktors påverkan på elevernas resultat och förutsättningar för att prestera i skolan, se bl.a. PISA in focus, no 33. *What do immigrant students tell us about the quality of education systems?* OECD (2013).

⁴ Se t.ex. Skolverket (2012) *Likvärdig utbildning i svensk grundskola? En kvantitativ analys av likvärdighet över tid.*; Skolverket (2009) *Vad påverkar resultaten i svensk grundskola? Kunskapsöversikt om betydelsen av olika faktorer.*

skillnader i den genomsnittliga betygspoängen beroende på när eleven invandrat till Sverige.

Tabell 4. Genomsnittlig betygspoäng för det sammanvägda provbetyget för ämnesproven i respektive ämne, uppdelat på när elever födda utomlands kommit till Sverige, elever i årskurs 9 våren 2013

	Totalt exkl. nyinvandrade elever	Elever födda utomlands och		
		kommit till Sverige före ordinarie skolstart	kommit till Sverige efter ordinarie skolstart	kommit till Sverige de senaste fyra åren
Engelska	15,0	14,7	11,4	10,1
Matematik	12,3	11,5	9,8	9,9
Svenska	13,4	13,1	12,4	10,9
Svenska som andraspråk	9,8	10,5	8,0	6,6
Biologi	11,0	10,1	7,4	5,7
Fysik	12,0	10,9	9,0	8,6
Kemi	11,3	10,7	8,5	7,8
Geografi	13,1	12,1	9,8	8,7
Historia	11,2	10,3	7,7	6,9
Religionskunskap	11,3	11,3	9,8	9,2
Samhällskunskap	13,8	13,7	11,7	10,6

Elever som kommit till Sverige före ordinarie skolstart hade högre genomsnittliga betyg än elever som kommit efter ordinarie skolstart och nyinvandrade elever, det vill säga elever som kommit till Sverige under de senaste fyra åren. Detta återspeglas i alla ämnesproven men är mest påtagligt i ämnena engelska, biologi och svenska som andraspråk.

Tabeller på Skolverkets webbplats

Vill du se de aktuella tabellerna där uppgifterna är hämtade så hittar du dem på Skolverkets webbplats www.skolverket.se under Statistik & utvärdering/ Statistik/ Grundskolan/ Provresultat. Där finns statistik om ämnesproven i årskurs 9 för vårterminen 2013.

I Skolverkets databas SIRIS redovisas resultaten på läns-, kommun- och skolnivå.